

B&W-voorstel

Onderwerp	: Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)
B&W-vergadering	: 16 maart 2021
Registratienummer	: bb21.00265
Registratiecode	:
Auteur	: Gert-Jan ten Brinke
Portefeuillehouder	: F.M.H.P. Houben
Status	: Openbaar
Gemeenteraad	: ☐
Risem	: ☒
Persgesprek	: 17 maart 2021

Samenvatting

De Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) is een tijdelijke tegemoetkoming voor huishoudens die te maken hebben met een onvoorziene, onvermijdelijke en plotselinge terugval van inkomen door de maatregelen voor het bestrijden van de coronacrisis, en daardoor de noodzakelijke kosten (woonlasten) niet meer kunnen betalen. De huidige ondersteuningsmogelijkheden bieden hiervoor geen oplossing. De tijdelijke noodmaatregel geldt van 1 januari tot en met 30 juni 2021.

Voor de TONK zijn geen centrale regels vastgesteld. De rijksoverheid roept gemeenten wel op om de TONK ruimhartig toe te passen, zodat de regeling huishoudens substantieel ondersteunt in de betaling van hun vaste lasten en hen daarmee verder helpt.

Besluit om

1. De beleidsregels Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) vast te stellen en de geldigheid te bepalen op de periode 1 januari 2021 tot en met 30 juni 2021.
2. Te kiezen voor een vast bedrag per maand als tegemoetkoming in de woonlasten van € 175 euro bij een terugval van meer dan 30% of 350 euro bij een terugval van meer dan 40% van het netto-inkomen, voor maximaal 6 maanden, met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021.
3. Bij de beoordeling van de aanvragen geen vermogenstoets en geen draagkracht te hanteren.

Inleiding

In navolging van de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) heeft de Rijksoverheid besloten om de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) in te voeren. De regeling is voor huishoudens die door de coronacrisis in de problemen geraakt zijn met de betaling van de noodzakelijke kosten en waarvoor het bestaande sociale zekerheidsstelsel en de huidige steunmaatregelen niet voldoende soelaas bieden. Het gaat hier om situaties waarbij sprake is van een onvoorziene, onvermijdelijke en plotselinge terugval in inkomen. De regeling is ontwikkeld door de Rijksoverheid maar voor beleid en uitvoering ondergebracht bij gemeenten. Er is gekozen om de TONK-regeling via de bijzondere bijstand mee te laten lopen omwille van eenvoud en snelheid, zodat gemeenten hun inwoners zo snel als mogelijk kunnen helpen. De regeling is tijdelijk en loopt in principe van 1 januari 2021 t/m 30 juni 2021. Afhankelijk van de ontwikkelingen rondom de coronacrisis kan de regeling worden verlengd.

Uit de toelichting van het Rijk blijkt dat er een grote mate van beleidsvrijheid is voor gemeenten, er een beperkt budget is en de grootte van de doelgroep niet te voorspellen is. Op 25 februari 2021 heeft het kabinet met een brief aan de wethouders toegezegd dat het kabinet niet wil dat gemeenten financiële risico's lopen bij de uitvoering van de TONK.

Beoogd effect

Ondersteunen van huishoudens die door de coronacrisis te maken hebben met een forse terugval in inkomen en geen gebruik kunnen maken binnen het huidige sociale stelsel en de eerder genomen tijdelijke maatregelen.

Argumenten

1.1 We willen huishoudens tegemoet komen in de woonlasten.

De TONK is bedoeld voor huishoudens die door corona te maken hebben met 'een onvoorziene en onvermijdelijke inkomstenterugval' en voor wie andere regelingen niet of niet voldoende helpen. Hierdoor kunnen zij de noodzakelijke woonkosten niet meer betalen. Het gaat hierbij in elk geval om: de huur, de hypotheek en de energiekosten. Het kan gaan om werknemers die hun baan verliezen of om zelfstandigen die door coronamaatregelen opdrachten zien verdwijnen. Ook inwoners die al in 2020 in de uitkering kwamen door de coronacrisis, kunnen in aanmerking komen voor de TONK-regeling.

1.2 Met de beleidsregels stellen we de kaders vast voor de uitvoering van de TONK-regeling.

De TONK kent veel beleidsvrijheid. Het is aan het college om te bepalen hoe ruimhartig men wil zijn in de toekenning van de tegemoetkoming voor de TONK afgezet tegen de financiële risico's.

2.1 Bij de tegemoetkoming kiezen we voor woonlasten en een vast bedrag.

De woonlasten zijn veruit de grootste kostenpost in een huishouden. Onder woonlasten verstaan we huur, hypotheek, servicekosten verbonden aan de woning, gas, water en licht. De keuze om noodzakelijke kosten te definiëren in de beleidsregels als woonlasten voldoet aan het uitgangspunt van de regeling. Door te kiezen voor forfaitaire bedragen wordt voor de tegemoetkoming een verband gelegd met de mate van terugval van inkomen. We verwachten daardoor dat het toe te kennen bedrag samen met het resterende inkomen toereikend is voor het huishouden om daadwerkelijke deze noodzakelijke kosten te voldoen. In de praktijk betekent dat het volgende:

- Is de terugval in inkomen kleiner dan 30% dan is er geen recht op TONK.
- Bij een terugval van inkomen groter dan 30% en kleiner dan 40% betreft de tegemoetkoming 175 euro per maand.
- Bij meer dan 40% is de tegemoetkoming 350 euro per maand.
- De tegemoetkoming wordt als één bedrag ineens uitbetaald.

2.2 Hiermee voldoet het college aan het rechtmatigheidsbeginsel.

De TONK-regeling is bedoeld voor huishoudens met een niet voorzienbare en (substantiële) terugval in inkomen. Aanvragers verklaren vooraf dat er sprake is van een terugval van inkomen, over welke maanden ze de tegemoetkoming aanvragen en voor welk bedrag (175 euro of 350 euro). Dit wordt steekproefsgewijs achteraf gecontroleerd.

2.3 De TONK kan snel worden ingevoerd door mee te lopen in de bijzondere bijstand.

Het Rijk kiest ervoor de TONK in de bijzondere bijstand mee te laten lopen, zodat gemeenten hun inwoners zo snel mogelijk kunnen helpen en de middelen voor TONK zo snel mogelijk beschikbaar komen voor gemeenten.

Voor de uitvoering betekent dit dat de mandatering en het ondermandaat van de bevoegdheid van het college om te besluiten te nemen op de aanvragen voor bijzondere bijstand ook van toepassing is op de TONK conform het Delegatie-, volmacht- en mandaatregister 2021 (paragraaf 6.2, nummer 34).

3.1 We passen geen vermogenstoets en draagkrachtmeting toe.

De doelgroep wijkt grotendeels af van de 'normale' doelgroep van de bijzondere bijstand. Ondernemers bouwen vermogen op voor bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheid, het ontbreken van opdrachten en pensioen. De reguliere systematiek van de bijzondere bijstand past dus minder goed bij de kenmerken van de doelgroep. Dat de TONK 'meeloopt' met de bijzondere bijstand heeft als voornaamste reden dat de TONK snel kan worden ingevoerd. De beleidsvrijheid van gemeenten is relatief groot. In een motie heeft de Tweede Kamer op 2 februari 2021 de regering verzocht om in de handreiking aan gemeenten geen

vermogenstoets op te nemen (Motie Van Weyenberg c.s.). De minister verwijst in zijn brief naar de nadrukkelijke wens vanuit het kabinet en de Tweede Kamer dat de TONK ruimhartig wordt toegepast, zeker voor de groepen die geen aanspraak kunnen maken op andere regelingen en een grote terugval in inkomen kennen.

De gemeente is bevoegd om eigen toekenningsregels op te stellen.

Omdat de middelen voor TONK niet geormerkt zijn is er geen individuele verantwoording verschuldigd naar het ministerie van SZW. Er dient dus lokaal verantwoording te worden afgelegd.

3.2 We willen dat het budget zoveel mogelijk bij onze inwoners landt en niet opgaat aan de uitvoeringskosten.

Van het beschikbare budget moeten zowel de kosten voor de uitvoering als de tegemoetkoming woonlasten gefinancierd worden. De uitvoering van de TONK is bewust zo eenvoudig mogelijk gehouden. Hierdoor komt het grootste gedeelte van het beschikbare budget ten goede aan onze inwoners en dragen we zorg voor een snelle afhandeling van de aanvraag.

Voor de TONK zullen door het Rijk geen andere of aanvullende verantwoordingseisen worden gevraagd. De verantwoording vindt plaats via de gewone systematiek van de bijzondere bijstand.

Kanttelingen

1.1. De tegemoetkoming in woonlasten zal niet alle noodzakelijke kosten dekken.

Het is aannemelijk dat huishoudens meer kosten maken dan enkel de woonlasten. Het betreft dan kosten die wettelijk verplicht zijn of niet zomaar gewijzigd kunnen worden zonder het betalen van een boete. In deze situaties kan het college afwijken van de bestaande beleidsregels door een beroep te doen op de hardheidsclausule uit de bijzondere bijstand. Er is dus ruimte om maatwerk te bieden indien nodig. Daarnaast zijn er ook andere regelingen die inwoners kunnen helpen. In tegenstelling tot de TONK gelden dan wel de regels met betrekking tot draagkracht.

1.2. De grootte van de doelgroep staat niet vast.

Daardoor zijn er financiële risico's voor overschrijding van het budget. Er is immers sprake van een open-einde regeling. Het Rijk heeft toegezegd dat gemeenten geen financiële risico's mogen lopen bij de uitvoering van de TONK. Pas later in het voorjaar zal bekend worden of gemeenten (volledig) gecompenseerd gaan worden.

2.1 Op basis van de in de decembercirculaire toegezegde middelen zijn de mogelijkheden voor ondersteuning nog beperkt.

Bij meer dan 72 aanvragen met de maximale tegemoetkoming van 350 euro zou het geschatte voorlopige beschikbare budget van € 170.000 worden overschreden.

We gaan ervan uit dat niet iedereen recht zal hebben op de maximale tegemoetkoming van € 350. Het aantal te verwachten aanvragen is op voorhand niet te voorspellen. Er zijn grote verschillen in de uitvoering van de regeling. Landelijk varieert het maandelijks bedrag varieert van € 150 tot meer dan € 1000 per maand. De (maximale) maandelijks bedragen in onze regio lopen uiteen van € 145 tot € 350. Met de keuze voor maximaal € 350 per maand bij een inkomensterugval van meer dan 40% sluiten we aan bij Nijmegen.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de gemeenten op 25 februari jl. een brief gestuurd om de zorgen van gemeenten over de toereikendheid van het budget weg te nemen. Het kabinet wil niet dat gemeenten financiële risico's lopen bij de uitvoering van de TONK. Gemeenten moeten kunnen doen wat nodig is: een tegemoetkoming verstrekken voor de essentiële vaste lasten voor groepen die dat nodig hebben.

3.1 Zonder vermogenstoets kan het zijn dat vermogende inwoners met een inkomsterugval toch aanspraak maken op deze regeling.

We gaan uit van vertrouwen en staan voor een eenvoudige regeling voor onze inwoners. Daarnaast staat het hanteren van een vermogenstoets in schril contrast met de snelheid van invoering waar het ministerie om verzoekt. Tot slot nemen de uitvoeringskosten toe naarmate we meer onderzoek moeten doen, wat ten koste gaat van de uitkering zelf.

3.2 Door geen vermogenstoets toe te passen kunnen we risico lopen op het gebied van rechtmatigheid.

Het college heeft volledige vrijheid bij het vaststellen van een vermogensgrens. Individuele gemeenten hoeven zich naar het Rijk dan ook niet apart te verantwoorden over de TONK-middelen. Er is geen sprake van een (nieuwe) regelgeving, maar van een tijdelijke uitbreiding van de bijzondere bijstand. Gemeenten kunnen betalingen voor TONK op dezelfde wijze registreren als nu het geval is bij bijzondere bijstand. Wij leggen lokaal verantwoording af. Het advies van de VNG en Divosa is daarom om de verantwoording over de uitvoering af te stemmen met de lokale accountant. Wij hebben hiervoor daarom contact opgenomen met onze accountant. De accountant geeft aan dat hij voor het toetsingskader uitgaat van de eigen regels van de gemeente.

Financiën

Op dit moment is de uiteindelijke bijdrage van het Rijk en de bedragen per gemeente nog niet bekend. De middelen zullen via het gemeentefonds worden verstrekt. In de decembercirculaire is maximaal € 130 miljoen gereserveerd voor het eerste halfjaar van 2021.

Een grove schatting is dat bij een toevoeging aan het gemeentefonds van € 130 miljoen macro (dus voor alle gemeenten samen), de gemeente Beuningen maximaal € 170.000 (0,13%) ontvangt. In april wordt voor het eerste kwartaal de eerste tranche van dit bedrag ontvangen.

De uitvoeringskosten bedragen ongeveer 10% van de totale kosten.

Bij de Perspectiefnota zullen we aan de gemeenteraad voorstellen om de ontvangen middelen op te nemen in de begroting van het programma werk en inkomen en de voortgang melden ten aanzien van deze regeling.

We gaan in eerste instantie uit van een budgettaire neutrale regeling vanuit het Rijk. Indien we overschrijden gaan we uit van een tegemoetkoming van het Rijk, zoals toegezegd in de brief van de minister van 25 februari 2021 (bijlage 2). Hij geeft hierin aan: *Voorafgaand aan toekenning van de tweede tranche zal een weegmoment plaatsvinden, waarbij gekeken wordt naar de ontwikkelingen rondom de maatregelen tegen Corona en de eerste inzichten over het gebruik van de TONK-regeling. Een bijstelling van het budget passend bij deze inzichten zal dan indien nodig plaatsvinden. Ook is het mogelijk dat op basis van de inzichten voor de tweede tranche een aangepaste verdeelsleutel wordt gebruikt.*

Tijdspad

Het streven is om op 1 april de regeling open te stellen.

Duurzaamheid

N.v.t.

Communicatie

Het bestaan van de TONK wordt in nieuwsbrieven voor ondernemer en alle andere communicatiekanalen breed onder de aandacht gebracht. Inwoners die een beroep doen op de TONK wijzen wij ook op andere vormen van ondersteuning, zoals voor ondernemers is opgenomen in het collegevoorstel 'Brede dienstverlening TOZO-3' van 17 november 2020.

De gemeenteraad wordt via de raadsbrieven over de kosten en compensaties corona geïnformeerd over de TONK-regeling.

Evaluatie

N.v.t.

Bijlagen

1. Beleidsregels Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten gemeente Beuningen 2021. at21000483
2. Brief minister SZW over TONK en TOZO. at21000484

Besluit d.d. 16/03/2021

Akkoord